

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 142 (12832)

1985 чылдың июнь 20, четверг

1925 чылда үндөзилеттинген

Өртүз 3 көпөк

Моол Арат Республиканын Тыва АССР-ге хуннери даарта, июнь 21-де, Кызыл хоорайга ажыттынар

СЭКП ТК-ГА УЖУРАЖЫШКЫН

СЭКП Төл Комитетинге июнь 18-те массалык информацийнык чепсектериниң удуртуктары-биле ужуражышкын болган. Аңаа эртем-техниктиг депшилгени дүргөдериңиң айттырылганын талаш-биле СЭКП ТК-га болган чөвүлел хурал-дың айттышкыны-биле хол-башкан сорулгалары чуугала-нып көргөн.

СЭКП ТК-ның Чиктине секретары М. С. Горбачев ужуражышкынын киржикчилеринге чүве чуугалаан.

Партия организацилаларының, куш-ажылы коллективтеринин, Советтеринин, ажил-агый орган-нарынның эртем албан черле-риниң интикеп бүүдүргөзүн интенсификациялаарыңа, ажил-агыйны чорударының мурнакчы дүржүлгөзүн негедеринче уланган хай талагы ажилын парлаага ханызы-биле, доктаамал чырыдарының эртем-чүгүле боол турарынче кичээ-гейни уландырган. Бүүдүргө-лериниң болгаш каттыжышкы-ныннарның техниктиг эде чар-тылганын, чурттуң машина туудушкунуң, немей дерини-кинниң, эртемниң болгаш тех-никаның чедишкенин шиж-гээдириниң, эртем шижиле-дериниң базаларын быжыт-тыларын айттырылган, ийге-рилалды болгаш күш-ажыл курлавырларын хамнары дээш

деминселди, корум-чурумун, сагылган-чурумун болгаш ор-ганизастыг чорукту быжытпал турарын массалык информация чепсектериниң идекейлиг, доктаамал чырыдар укурлу-нуң дугайында чууга болган. Амьдыралдың чар негеделе-риниң, эртем-техниктиг деп-шилгеге үндөзүлүз, чурттуң социал-экономика хөгжүл-дүн дүргөдериңиң партия-ның угулажышкыныга дүш-тур кижилерин угаан-медере-лин психология талаш-биле чавартырыңа солунарыңа, те-левизиниң болгаш радио-нуң чууга ролуудун онзапал демделгезин. Улус ажил-агыйн эде тургузарыңа, мурнакчы дүржүлгөзүн көргүзүрүн күш-телдери эртем-чүгүл, чепсектерини шүгүмүлээр ажил, ажил-хөреки болгаш тодаргай болур укурлур.

1985 чылдың болгаш нинти беш чылдың планын чедиш-кинниң күөсөдери дээш деми-селге массалык информация-ның чепсектери партияга бол-гаш улуска идекейлиг дуза-лаар укурлур.

Ужуражышкыга СЭКП ТК-ның Политбюро кижигуру, секретары Н. И. Рыжков болгаш СЭКП ТК-ның секретары М. В. Зияннин олар киришкен.

[СЭТА]

СОВЕТ-МООЛ НАЙЫРАЛ

Моол улустуң: «Бүгү эртемнерде найыралдан артык үнелиг эртем чоң» деп үлөгөр чуугаа бар. Совет болгаш моол чоңуң найыралы ханы болгаш төгүлде алдарлыг арыннар-лыг. 1921 чылдың июльда Моолуң улусчу революция-ның шериглери Моолуң улусчу Түр чазаның дилзэн бу-гаар чедип келген Кызыл Шериг көзөнтери-биле кады Урга-ны хостаан болгаш оң сөөлүндө чуртту аңгаар дейкилер-ден арыгаша, улусчу революцияның тилээрин хандырган.

Моол улустуң революшчу чаалап алышкынынар камга-лаарыңа МАР биле ССРЭ-ниң аразында 1936 чылда чар-дынган бот-боттарыңа дузалажыла дугайында Протокол үнелеп четтинмес укур-дузалыг болган. 1939 чылда япон милитаристер Халхин-Голге халадан турда, моол шериглер боттарының шыңчы өңүктери — совет солдаттар-биле ка-ды эгин кожа туруп алгаш, дайынга күштүг согушунуңу берген. Ол улуг болушуну совет-моол найыралдын шпес арны мылдыр төгүлде кир бижиттинген.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Моол Арат Республиканың шериг көзөнтери болгаш каттыжышкыны-нары Совет Армия-биле кады япон милитаризмин чылча ша-варыңа болгаш Кыдаттың согу-чөөн, чүгүндө чоңун хос-таарыңа кады киришкен. Ычангаш совет, моол улустуң найыралы төгүлде ханы холбаалыг, дайын чылдарында кады демисел-биле, тайбың чылдарда найыралдыг күш-ажыл-биле канчалып бржылган.

Ол найыралдың эгезин бүгү делегей пролетариадың баштыкчысы, Совет күрүениң үндөзилгени В. И. Ленин биле моол улустуң улуг өгү, патриот, интернационалчы, Моолуң Араттың революшчу намынын тургузучу Д. Су-х-Баторуң аразында быжыг харылзааы салган.

Чаа Моолу тургузарыңа 1921 чылдың ноябрьда Москва-га келген Д. Сух-Батор болгаш Моолуң аске-да төлзө-лери В. И. Ленинниң ужуражышкынының үзүндө чууга-лаан сүмелери көчүгү улуг укур-дузалыг болган.

Совет-моол найыралдыг кады ажилдажылга хүн бүрү чаа уткашчынар кирип, улам байланыштыр турар. Моолуң Арат-тың революшчу намынын Чиктине секретары Ж. Батмун-ныча деп чуугалаан: «Моол улус улуг совет улус-биле найыралдыг сепилиниң ханызыдан чоргаралар, ол найыралды ажык үнелээр. Моол-совет найыралдыг караң оң деп камгалаарын, оң алдарлыг чакчыларын уламчылаарын болгаш улам байланыштырарын моол улус бодунуң бир дугаар интернационалчы хүлээлгези мылдыр көрүп турар».

Ийн чурттуң аразында аны-дуңма харылзааның, найырал-дыг кады ажилдажылганын төгүлде чууга үе-чаазы — ол чурттарның бот-боттарыңа дузалажы дугайында МАР-ның болгаш ССРЭ-ниң аразында 1966 чылда чардынган Керз болур.

ССРЭ биле МАР-ның өзүп турар экономиктиг кады ажил-дажылганы ийн чурттуң кайызының-даа социал-экономика хөгжүлгөзүнүн чүгүлө фактору болур. Ол дугайын чүгүлө сөөлү 20 чылда Совет Эзелелиниң техника-экономика дузалажышкы-биле Моолда тууду тургускаш ажилдаа кири-ген улус ажил-агыйының 600 ажыг объектилер, оң иш-тинде интернационалчы коллективтерни каттыштырып, найыралааштырган совет-моол «Эрзаңт» даг-арыгдал номби-нады, чылда миллион тонна кара «алдыны» берип турар «Багамур» хөмүр-лаш разери, Моолда эң-не улуг күштүг № 4 ТЭЦ, чүс-чүс километрлерге шөйлүп чоруткан электри шугумнары, цемент-чугай бүүдөр, бажың тудар болгаш хлөб-булочка кылар комбинаттар, эмелге комплекстер, хей-хей уруглар албан черлери болгаш чүс-чүс мүн дөрбөлчин метр чурттагга бажыныры хөречиле турар.

Совет-моол харылзаалар бодунуң тургустунганын эге-лээш-ле, марксизм-ленинизмниң, пролетарны интернациона-лизмин чайгылыш чок принциптеринге, сорулганың чан-гыс ай болганыңа база аны-дуңма эп-септип каттышты-рылганыңа үндөзилеттинген. Алдан ажыг чылдар иштинде көгүлүп келген найыралчы, аны-дуңма харылзаалар — ол ээрге совет болгаш моол улустарың хосталганы болгаш хамарышпас чорукту, революшчу чаалап алышкынынар камгалаары дээш демиселди чылдары, чаа нинителди — социализмин тургузарыңа, бурунгаар депшилгенин, көг-жүлгенин, улуг найыралды улам быжыгалаарың чылдары болган.

Бо хүннерде Моол Арат Республика — ол ээрге амгы үениң хей адырыг экономикалыг, сайзыраңгай культу-ра, чоңуң чаагай чорук хүн бүрү өзүп орад, ден-дески хөгжүлгөдүл социалист күрүн. Чурттуң интернационали-стажынының дүрген темпизиниң дугайын чээрби беш чыл-дан эвэш үениң иштинде хамур-лаш тывыжыңың 9 катап өскөн хөречиле турар. МАР-ның көвээ ажил-агыйында бөгүн чүс-чүс улуг социалист бүүдүргөлөр тургустунган болгаш олар чурттуң бүгү нинител бүүдүргөзүнүн болгаш национал орулганың барын алдыгы неэзин бүүдүрүп, эк-сперт продукцияның барын бөшкн кезин берип турар. Оң материал-техниктиг базазы соксаал чоңа быжыгып, чаа-чаа туудуларын кылып турар. Моол улус социалист тургузуш-кыга боттарының, чедишкенин совет улус-биле бузул-бас найыралы болгаш сырый кады ажилдажылганы-биле хөтөшчү көрүп турар.

Совет болгаш моол улустарың найыралын, кады ажил-дажылганын улам быжыгалаарыңа Совет-моол найырал нинител улуг ролуа ойнал келген. Ол найырал нинителди «Дружба-Найрамдал» дээр интернационалчы бригадалары болгаш экипажтары тургузуп, совет-моол харылзааны улам быжыктырып, найы-даа чурттуң ажил-агыйлар, бүүдүргө-лөр аразында дуруңга солчулганын, культура харылзаала-рын, туристич харылзаалары чорударыңа улуг үлүүн, кири-лип турар. Аңаа хамарыштыр бистин республиканың ажил-ишчилериниң Моолуң мыгыгаар чогууну эймяктары-биле ажил-хөреки харылзааларының улам калбаз-биле көгүлүп турарын чуугаалал болур. Эотен чылын Моол Арат Респу-бликага Тыва АССР-ниң сайзыраңгай социализмин тургузар талашы-биле чедишкенин чикээрге ССРЭ-ниң хүне-ри улуг чедишкенин эртен.

Бо хүннерде МАР-ның Тыва АССР-ге эртер хүне-ри Моолуң улус ажил-агыйында чедишкенин-биле Совет Тыяаның ажилчы ченинарын чок таныжылаңга, найыралды, ажил-агыйны харылзаалары улам калбатырыңа улуг идгис бээр чуугаажон.

СЭКП-НИҢ XXVII СЪЕЗДИЗИНГЕ УТКУШТУР

ХУУСАА БЕТИНДЕ

1984 чылда Бүгү-эвилелдин социалист чаржыңа Кызыл районуң «Тилелге» совхозу тилекки болуп үнгөш, СЭКП ТК-ниң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели-ниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның шилчир Кызыл тугу-биле шаңнаткан болгаш ажил-агыйны ССРЭ-ниң Улус ажил-агый чедишкенин дөптелгезинде Бүгү-эвилелдин Хүндүл самбыразыңа кир бижээн.

Бедик шаңналга сорук кир-ген совхозтуң ишчилери СЭКП-ниң ээлчеглиг XXVII съезди-зинге куш-ажылы белектер-лиг ужуражыр дээш күш-ажылы шалгыны 27 декада-га кирип, күрүнге ээт, сүт, дүк садарының оң бирги беш чыл планын октябрь 1-де күөсөди-диз бедиткен. Хүлээлгезин хуусаа бетинде боттадырар дээш чарышта хаара туттуңган.

Малчынар сөглээн сөзүн ээлээр дээш бо чылдың эрт-кен айларында кызымак ажил-дан түнелгенде, бирги чар-тын чылда күрүнге 190 тонна ээт садаа планын тургаш, хуу-саа бетинде 220 тонна кылдар күөстөкөн. Сүт-бараан ферма-зының ажил-ишчилериниң мурнууда салдырган сорулга-лар улуг. Куш-ажылдың са-гыла-чурумун быжытпал, ор-ганизастиг чорукту эжикидил, социалист чарышты дээштиг организастан, күштү, аргала-ры планын онзалдарың бол-гаш социалист хүлээлгелери күөсөдериңе мөөңээш. Ын-чангаш бирги чартык чылда күрүнге 490 тонна сүт садар дөптегизин бо хүннерде күөс-дип турар, санаашкын бүүгөр алырга, ийги квартал төңү-зүңге чедир ам-даа чээрби ажыг тонна сүттү күрүнге бээр.

Саякчылар ортузунда чарыш-тын, мурунку одуруунда ком-мунистер Куулар Бочунай, Лапла Чечек чоруп орад, олар чылдың-на планын онзалдарын ажыг күөсөдип

ЧИДИРИГ ЧОК

Мөңгүн-Тайга районда «Ме-ген-Бүрэн» совхозтуң сарлык-чыларының кызымаккай ажил-дааны-биле кадарган сарлык-тары кышты менди ашкан. Совхозта төрүүр 527 сарлык бар. 435 баш сарлык оолдан. Оларның чаш төлү чидирит чокка камгалап алдынган. Ар-тан сарлыктар ам-даа төрүп турар. Сарлыкчылар Вячеслав Комбу, Чуглур Аракчаа олар-ның кодаанында сарлыктар-ның күш-деңгели эки.

У.Д. ИРГИТ.

ЧЕТЧЕЛ ЭЭШКИН ЧОКТА

Кызылда тос кат бажыңны тууду дыка оожум туттунуп турар. Кат бүрүз барың чыл чедир савдал турар. 72 аял чурттаар. № 36с бажың график буугар «юлда кирер укурлур». Ындыг түрүжүе, июнь 20-ге че-дир бажыңны наамыс

Редакцияже телефон долгал келген. Тос кат бажыңда ту-дугулар корреспондент-биле ужуражыккан турарын дык-наткан соонда, доронна ол объектиге барып четтисе. Чо-гуз бистин барган уеисте крап ажилдап турган. Хоюду, туу-бу дажылган бо ма-шина бир шак ажыг доктаал чокка ажилдап келди. Туудуң долгалдып салган онгалары ажа халып чоруп, бажыңны ийн подвездиниң бээзиниң киргеш, эң кырыккы катта дашчыларже көдүрүп үндү-вүс.

Хоорайда эң бедик чуртта-ла бажыңны тууду бо. Ам сөөлү халыкыңа, бажыңны са-лып кириккен. Моон хоорай-даштыа дег көстүп турар бол-ду. Ам-даа быжыглаттымеең шалаларың базарга чидикчи-нин чидар. Адаанда каттарын ханалары дөвүн шыкша сал-гындыр. Мында азыгыр туудуш-турган узун арматураларың дузалап, ханаларың бедидир салып турду.

Объект дээш харыскалы-гылар проаб шөлзөдө, мас-тер Л. Ондар аарып турар.

бригадирниң бир черден тып-тынып алган арматураларын элпей салып кедирит эгеледи. Ууларын кожар бие хем-ээлди суурунда демилгелер-биле туудуштуруп тур. № 8 бо демир база төңү турарын ол тоңууду чуугалады. Арма-тур эртенге-даа чептес, оя соонда ханчал ажил чок орад боор деп, сеткилин дүвүр-лөп ол дамчытты. Оон сир-реш, мөк холдарыңа демил-гелерин ханчаар чачырып тур-рарын магадл көрүп турдум. Июнь 9-та эээр дээн армату-ра 10-ге чедир чок болган. Быжыгаша кылар узун демир чокта, балкон-да, дээрлик-даа чылдымас, туу-бу-даа сав-дымас.

Бригадир он алды чыр-стажыт. Ол бодунуң мергежи-лин теркини. Он тос кижичи-состастыг коллективти удурту-ру белең эвес. Бригаданың чартындаан хей кезин чаа ажилдап кирген оолдар. Беш-алды, кирези — бедик мергежилди кадарлар. Ка-жан хандырыла эки тур-да, чыл эгизинде пла-нын олар ажыг күөсөдип тур-ган. Кварталдың онзалдыг чедишкенин боттадырган. Крап урелип, тууга материал-дарың эжелбей, тургандан майын планы устукен.

Бо туудуңу онзагай тала-лары база бар. Кады хай бол-гаш өске беш кат бажыңка-га бодарга, быжыгаштары хей. Бир подвезде безин чээрби алдыны кылар. Олар-ның шүлүзүн, маңаа олар. Ажилды колдунда хол-биле кылар. Балконнар, каттар быжыгаштары борта кы-лар. Арматуралар дүзэлаа-рын ханчалар В. Угаджи-ков, Б. Домаалы, К. Каваа ту-дуг шөлүңге боттары кылып турар. Лифт турар чер кызаа болгаш оң ханазын салыры берге. Оңа база эээш эвес үе үер. Бетондан хана ара-зың, демирлерин кылар. Ол база «ээр-келбес» туу-буу туудушкуну үе кезекке аңгы-лаар болду. Сонгаартан «эзүп турар дашкы хана туу-буу», ээрзедер аразының, лифт ха-назын, хананың кылыны 61 сантиметро, азы 25 туу-буу кире хемээлди. Оларын бирээш чокта-ла, хана болбос. Сөөлү үеде туу-бууны шынары эжи-кээзин олар демделдилер. Чамдык олар бустуучал бо-луп турган.

Бажыңны дээрлик кылары белең эвес. Ону бедидир кы-ларын төлөвилде айткан. Ынчангаш ажилгалга кирер бо объект кыла чедир савды бээр боор деп дүвүрел база ашын. Бир эвес бо — күнне-де дег, манчары турушкунуң ажилдар болза, темпизин дүргөдери берге.

1986 ЧЫЛДЫҢ УЛУУНДЕ

Тес-Хемде «Чодура» совхозтуң ания саякчызы Баткар Оюмаа Аныктарың болгаш студенттерин Москвага бо-лур XII Бүгү-делегей фестивалыга уткуштур калбарган. Со-циалист чарыша идекейлиг кирип турар. Ол 1986 чыл-дың январын планын күөсөдипкен. Мурнакчы саякчы фести-валыга кирип эргени чаалап алган. Аныктарың чыг-жыга уткуштур О. Баткар шалгычын оң ийн хожукчу чарларш, нинити-биле 3120 килограмм сүттү сагаш. Фестиваль фон-дузунче 90 рубльди шилчиктен.

КЫЗЫМАК АЖЫЛЫ-БИЛЕ

Самгалдайнык Сельхозтехникада комсомолчу чолданы Валерий Чооду мурнакчыларын бирээш. Ол Аныктарың болгаш студенттерин Москвага болур XII Бүгү-делегей фести-валыга кирип эргени база чедип алган. Чолаачы бо чылдың беш айында 228 килограмм кыяар-чаарту материал-дары камчал ап, пландан ажыг 200 тонна чуртту сөөрткен.

— Моон мурнууда Москвага чорбан мен. Ынаар баар өскө-жикит болдум. Үе-черем-биле бир демей, хей-ле солук, ажилың чүдүлгөдөн би-лип ап, делегейниң аны-буру чурттарың аныктары-биле таныжып, чуугалажыр алаар мен. Ынчангаш ажаа чедир ам-даа долу куш-биле ажилдаар мен — деп, В. Чооду чуугалап орад.

Амгы үеде ол тууду материалдары, олар үлү болгаш өске-даа чүкүт сөөртүп, кызымак ажилдап турар.

С. ХЕРТЕК.

ХОЙ КЫРГЫЛДАЗЫ ТҮЛҮКТЭЭН

Эрзин районун ажил-агый-ларында хой кыргыздары ту-дүктээ. Районун кыргызда пункттарында электрлиг 135 ханалыг база хол ханча-лы-биле 220 хире киж ажил-дап турар.

«Чаа орук» совхоз хой кыр-гылдазын мурнап турар. Ын-да 23 мүн ажыг хойдан 32 тонна 900 килограмм дүк ал-дынган, оң күрүңге дугаар-ы-биле класстааш, престээш.

Кыргыттың хойнуң чуу-дазы эгелзэн.

КЫРГЫКЧЫЛАР КОНКУРЗУ

Ол-ла районун кыргызчы-ларының аразыга хойну дүр-ген, шынарлыг кыргызы дээш конкурс эртен. Аңаа ажил-агыйларын мурнакчы кыргызчылары киришкен. Түк-нелинде Ленин атыг совхоз-туң төлээзи Анатолий Сандык тилээш. Ол бир хойну 3 ми-нута 2 секунда үеде кыргаш, Херээжен кыргызчылардан ол-ла ажил-агыйны хой кыр-гыкчызы Аңымаа Уркуж дээр көргүзүлүп болган. Оң үези — 3 минута 5 секунда. Тилекчилерин өртөктит бек-лектер-биле шаңкаан.

К. ХЕРТЕК.

Хоорай Совединиң депутаттарыңа

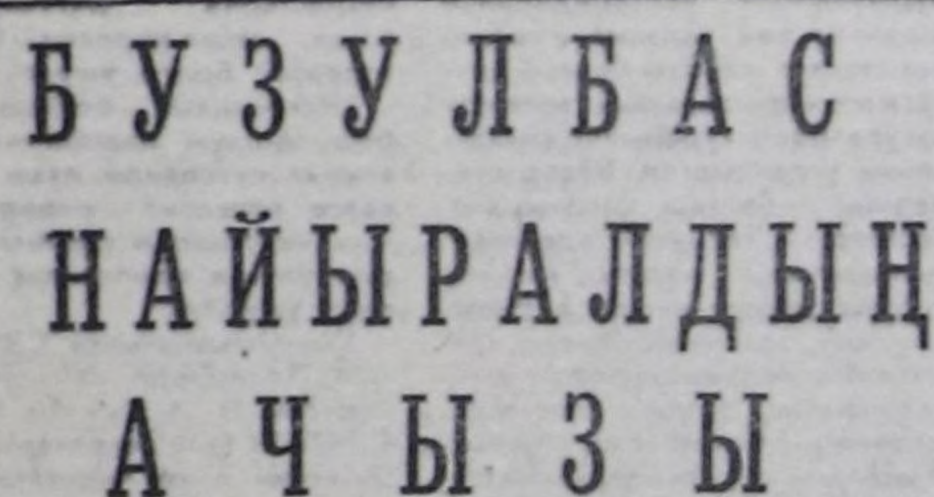
1985 чылдың июнь 22-де 10 шакта СЭКП хооронунуң ту-рлардаа залыга улус депутаттарың хоорай Совединиң сессияы дараазында хун айттырылган чуугалажыр:

1. Чоңуң кадымың камгалаң улам эжикидер талазы-биле улус депутаттарың хоорай Совединиң сорулгалары-ның дугайы.
2. Соңугуларның чыгыларын күөсөдир талазы-биле хем-чеглер дугайы.

зын браң эдеринне база чо-руткан. Хандырыла кошкан-дан турушкунуңуң саны хей болуп келген. Ынчангаш тууду-жулар хожулашкыны ажил эртер согула-биле ийн эл-чегип ажилдап турар. Сөөлү элчег он шак ажыг докта-лып каар турган. Объектин үезинде ажилгалга кирирге туудуларың, сонугуларың улуг болбас арга чок. Ол дээш шаңнал ажаа база көр-дүкен.

Тууду объектилериниң хан-дырылганын кинээлге алып укурлуп трестин бүүдүргө-лектиг комплектация эрге-лей графтирин сагып турар. Кайы туудуга, кажан, кайы ки-реле кинээлде, кадан матери-ал керер дээрзин баш уаур кирген чыгыларын айткан. Гуржамок, оң күөсөдиз ажи-лалда чок артып турар. Тууду-жуларын негеделгелер дык-нангыр болуру күөчүң. Чүг-лө кажан өске улус кириги бергенде, ынчан хөдөлгн үе-ри кентүс таарыма чок. Ар-матураны июнь 11-де берип эгелзидин демделген каалы. А бир эвес чок хонгаш база-ла кайы-бир материал чок болуп турган берзе ханчалгай. Ын-чангаш четчелзидин айтты-рылаа киригези селвиру ту-дугу уаурулуп турар. Бүгү кадарың, хүлээлгези болур. Тос кат бажыңны кызыма-лыр шадан бээр манат келген болгай.

А. ХОВАЛЫ.

КИЖИНИҢ ЭКИЗИ — БҮДҮЖҮНДЕ

КУЗЕНЧИГ ААЛЧЫЗЫ

хомуудад нь көрбээн.

**АРАГА ИШПЕС ЧОРУК —
АМЫДЫРАЛДЫҢ НЕГЕЛДЕЗИ**

ХЕМЧЕ

ХЕМЧЕ

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

байдалы Боттуу-Било энжидеринде, аялдуу чөлөккө бугурун соокадырыңе болгаш узаткарыңе улганган совет инициативалары болгаш саналдары ГДР догузу-Било детикел турар — деп, ЧСЧП ТК-ның Чингине секретары, ГДР-ның Куруне чавуелдинин Даргазы Эрих Хонеккер ме-деглээн. Республиканың Куру-не чавуелдинин Хельсинкиге хулал алган түңгөл ахтыкын ийгелдеринин Ботландырыңе

FD-35 (Rev. 1-25-60)

ЕТКИП ТУРАР

га ГДР-ийн салалтшкыныг
турасгааткан хуралдын чүе
чугалал тургал, ол, дүшүмү
лүг чорукту чазырдылдер
мурундагызы ышкаш эи-не
чугула, ааза келир уе хамаар
жир, чүе дээр, чүглө ол
бугу чериң кижилерине эи
эргежок чугула айыл чок чор
рукту бегүн болгаш дээрте-да
магадиль, ачыг-ачыг нити
лел тургузугу курунелер аар
зынга идегизжирин болгаш
кады ажилдажылганың байда
лым тургузуу турар.

Израиль шериглерни эже-

детириген черден чүгүлө бүрүнү-биле, чүгүлө чоңкундар болгаш пааластынны араб улузунук зоолуу бугулар эргелерин, оок-биле кады оларның бот-бошкырын болгаш хамашышпас тускый курунманы тургузар эргезин хүлүзгө черин таварылгала, ычмардала Чокку Чөөн чүк талазы-биле шиниктирилзоонны чедип ал болур деп, сирия амылдакчы оозап алар домдеглэн. Делегей конференциянын акал Пааластын

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Брнонун
бирги машина тудуушкунунун
заводунун . марказын каккан
кылыглар Совет Эвилелинде
болгаш Экономиктиг Дузала-
жылга Чевуелелинн кежигуну

Олар дээр, совет газ дэмчидчилыаринга, а ол мншкы «Союз» газ дэмчидчил чызынга компрессор станцияларынга янзы-бур турбоагреггатор, бус болгаш газ турбиналары, химия болгаш аш-чм улстурлериинг бдуртургелеринге ажыглаар энергетиктиг дериглелер-дир.

ЧУРУКТА: Бронхун бирги машина тудушкунуун заводун шендеде кылыр чериде.

ЧК—СЭТА-нык фотоз.

ХЕНГ САМРИННИНҢ ЧУГААЗЫ

ПНОМПЕНЬ, (СЭТА). Партиянын шаңыч болгаш идеалдиг дузалычызы Кампучиянын аныктыгынын Улусчу-революсттук эилели болур. Ооң кежигуннери каяа-да ажил-дагар болдур, олар чер-ле болган-га кызмакчы куш-ажылдын, революциянын херизге кызгагар чок берди-нишкинчи улегар-чизеэн көргүзү турар. Кампучияны Улусчу-Революсттук партиянын Тел Комитетинин Чингиз секретары, республиканын Күрүч чөүлөлинин даргазы Хенг Сампирн аказ Кампучия-нын аныктыгынын Улусчу-революсттук эилелинин ээлечиги оонга холбаштырган массалык

ЧООККУ ЧӨӨН ЧҮКТЕ
ТАЙБЫНГА УДУР

ДАМАСК. (СЭТА). Израиль дуурдугла америк администрацияны кызгаар чок политикакти, экономикти бөлгөш шерин бетиндеги апл. Чоок Чөөн чук айтрыгынын бөлгөш дөк эргели тайбыжыны тургузарыга үргүлүк уурулмни келген. Ол дугайын акаа ПАСВ-тың ниити-араб дуурдугузыны кекжигуну М. Шаан меделгезин.

Израиль шериглери эжелтирген черден чүгө буруну-биле, чугаа чокка үндүрөр болгаш Палестинанын араб улuzuнун хойлу азуар эргелери, ооң-биле кады оларнын бот-башкыныр болгаш хамаарышпас тускай куруенин тургузар эргезин хүлээп көргөн таварылгада, ийичеарда Чоокку Чөөн чүк талазы-биле шинэ пирлээшкенин чедип ал болур деп, сирия акылдакчы онза-лап демдеглээн. Делегей конференциязын акаа Палестина-

ЧЕХОСЛОВАКИЯ, Брнонун
бирги машинну тудушкунунун
заводунун марказын кайкан
кымылгар Совет Ээнделинде
болгаш Экономиктиг Дузала-
жылга Чевуеленинг кижигуку

Олар дээрge, совет газ дамчдыкчыларынга, а олмышкы «Союз» газ дамчдыкчызынга компрессор станцияларынга янзы-бүрү турбоагрегаттар, бус болгаш газ турбиналары, химия болгаш аш-чем үлөтүрлөриниң бүдүрүлгелеринге ажыглаар энергетиктиг дериҗгелер-дир.

ЧУРУКТА: Бронуң бирги машина тудуушкунуңуң заводу-нуң шенелде кылыр черинде.

ЧТК—СЭТА-нык фотозу.

АНГОЛАНЫҢ ДИЛЭЭ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Мурнуу Африкадагы Габондунун үзүм сооноочу чакташчыларынын түпкүлөндө тургустунан айымдык байдалды чүгүтөлүүнү көөрү-биле Чөвүлөлдө дүргөн чымдырларын КНО-нун айымал чок чорук Чөвүлөлдөн Ангола Улус Республикасына чыгарып кетүүнү КНО-нун чингине секретариатынын адинга Анголанын КНО чанында док-

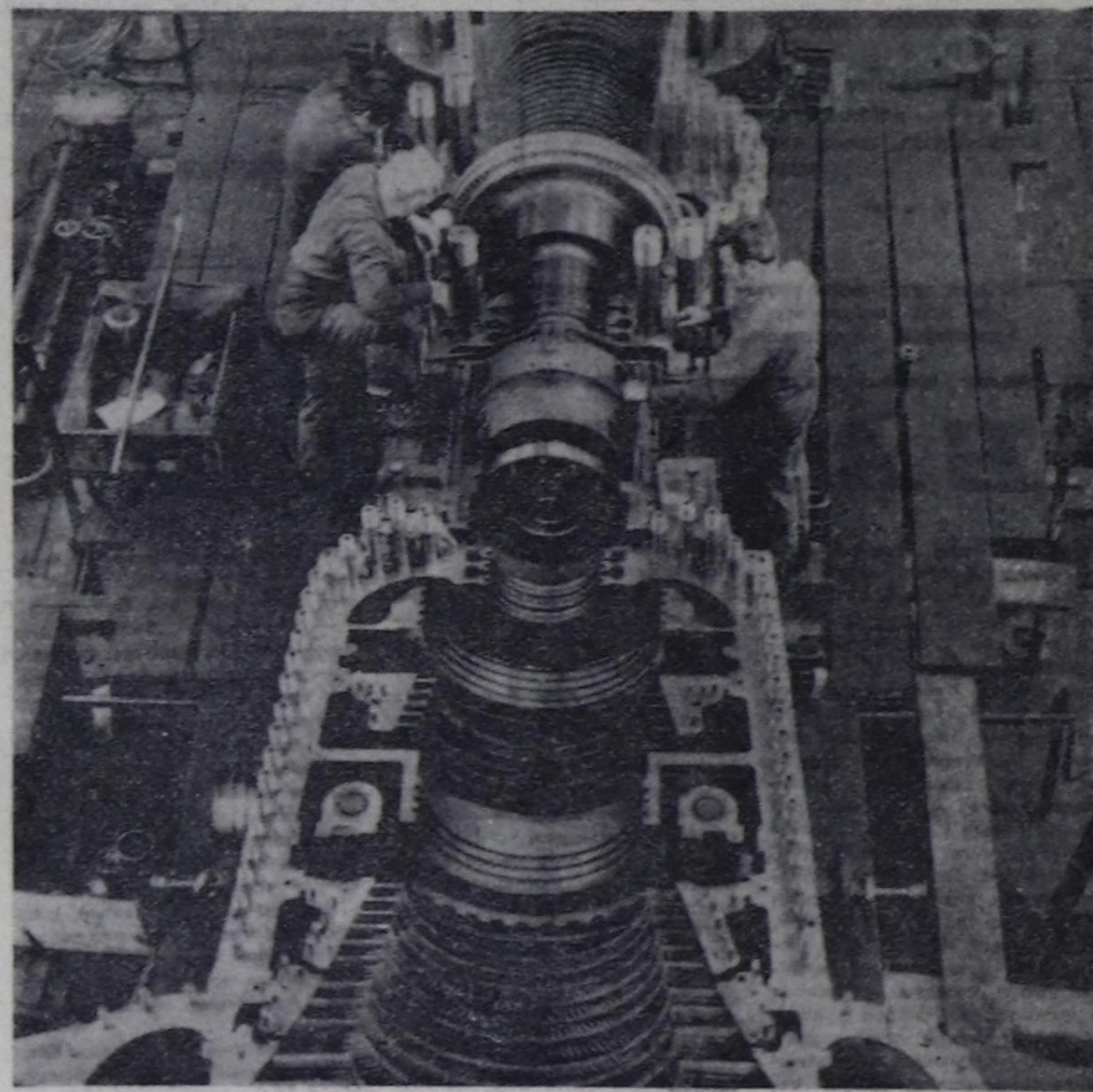
Р. ГАНДИНИН МЕДЕГЛЕЛИ

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Тейбыңың болгаш боо-чепсекти дүжүрүниң, социал депшиңиң, аш-чуттун болгаш ядым-түрүңи чоруктуу айтырларың үзө шиктирлээрди делегей нинти-лежилеэзини мурнунда салдырган бирги чергеңиң сурулазы болур. Инди он сесте Куш-ажыкды болгаш организацянызын чигине конференцияныкың акаа болгаш сессияңа Индианың Премьер-Министри Р. Ганди он дугай-дын моделгээн.

Индиң назааткы боштымы делегей харылзаларының аныгы бекадалыкың дүшүктүрүп айтык. Делегейиң нийи-дэйичиниң сондо эртен чык-кыч болгонда, жаролту халеп-тиң кыжынышкыны кижиле-релгетениң келир үзүм-уламына карөнгүлүдип турар деп ол чүгүзгөн. Боо-чепсек-ти эңдере бадурдериңе хоо-зураалды аар-берге түнүлдө-ри күштелип турар. Бар ку-лазыларыңа хөгжүдүлгөн не-гелдеринге ажыгарыңарыңа орунунга узултукчы боо-чеп-секти тургузарыңар чарыга-дар-дыр.

ДАҢГЫРАК БЕРГЕН

АФИНЫ. (СЭТА). Афиньга чуртту парламентизиникин чэ составын дггыр бэзирини байырлы эзулы болгон. Ону чуртту хоолжуудла органынга июнь 2-де болгон хуу-саадан эртэ соңгудаларга соңгуг турган. Башкырыкы Бугу-грек социалистиг шим-чээшинг партиань (ПАСОК) депутаттарыни парламенти

ШАҢНАЛДАРНЫ ТЫВЫСКАН

ПАРИЖ. [СЭТА]. «Норман-
дия-Норман» ужер чүпү полу-
гунуу француз хооундунун
Ада-мурт дайынының 1 бол-
гаш 11 черегинин ордендери-
болгаш «1941-1945 чы. Ада-
муртун Улуг дайынынга Тил-
пегенин 40 чылы» деп юби-
лери медальдерин тыпсынын
Байырлыг бузупа СССР-ни
Францияда элчини черинге
болган. Ол шачандар-биле
солар фашистг Германияга
дур фронтуга демиселге
рус-маадырлыг чоруктары
дэш фашизмни ашкан Тилел-
деш 40 чылы-биле холбаш-
тыр шачканданнар.

байырыгы азуалга дайын
коочунарыным Совет комитет-
инин делегациясы, уаура,
шымышыным. Француз шим-
ээшжинин киржикчилери,
Франция-ССРЭ никитилад
киг удурутчулары, политни-
тиг болгаш хай-ниити ажил-
дакчылары, Франциян чеп-
саткич куштерини команди-
рал черлерини төлээлекчиле-
ри барган.

Шаңналдарны СССР-нің Францияда элчиси Ю. М. Воронцов тыйысқан.

Совет Экилелинің Маадыры, Норманди -Неман» ужер чүүд полугунуң ужудукчулары, ораваннарның ассоциациясынын президентиси Ж. Андре

Зууларга чүзө чугалааш, совет шаңжалдарны тыяксызны-
жар чүүл толугунун оду-
гуларына тулчул турганына
алуг алдар болурун онзапал
демдеглээн. Совет шаңжалдар
ыл ыкшаш тулчуушкунарга
маадырлары-бы өлгө бистиң
штеривистиң тураскаалым
ундулуп турарының демдээ.

ХЕМЧЕГЛЕР — БОТТАНЫЫШКЫНДА

[illegible]

рим таныштырарга, суурин ажилчдыг чому дагдшигшин-би хүлээл ал, хөй-нигитинги хорундуурум быйыгпаарыг, куу ажилдун сагыгпа-чурум зүг ажилдеринге эргэж куу үзүдиз үнген документиле дир дөл чулзүүнген. Ал дуу бый санал берген Б. Натп К. Мартына, М. Чамбал-оол богаш өскөлөр-даа чуулааан.

Аргаалашынги болгаш коголзигыг удур демисел

рудар 9 кижиги составтыг комиссия бодуунгү ажылын эгелзден. Июнь 1-ден бээр комиссия кезиңиниери, эки тура улусчу дружинниери кезиңиниери тавганниг рейдилерни торудулзагалал тувар чамдык кижилерни илереди, туткан. 9 арагачыларга 20-ден 50 рубль чедир түнүгү торгалдыг онаяга. Арага садарыниң чурумун үрзэн садыгы М. Сундуй бичи

за торгаткан. Бо чорук ола болгаш арагалаарынг сун луг өске-драг кижилерге өндүгилг болганы чугажы. Ажылдаар черинге эзигиз кээр кижилер ам көзүлстүр.

Июнь айның эгезинден б. араганы тускай доктааткан. Июль айында кызыл жарым руш өзүгээр садип келди. Ол ышкы, хойтпак арагаз бүдүрерин соксадыр.

Арагалааштыгы уауу дем селдиң бештигы базымар мындыг. Моон-даа сонгаар у демиселди улам кушталдири арагалаашкыны шуут узуткаа сорулгалгы бис.

В. БЮРЕЮ,
Таргалыг кедээ Советиниң куускомунуқ даргазы.

полугуңуң ассоциациялар
 чораканарың ассоциациялар
 ның президенти Ж. Аманжол
 сууналга чүсө чугаалааш, с
 вет шаңкандары тыяксыз, ш
 уңар чүүл полугуңуң од
 рулганыңа түлчү турганары
 улуг алдар болурун онзал
 демделгиз. Совет шаңканд
 ол ышкыш түлчүшүңары
 маадырлы-биле өлгө бист
 эштеривизик тураскал
 күндөлү турарыңым демд

Моол Арат Республиканын Тыва АССР-ге хуннеринин ажиттынарынга

УРАН ЧУУЛ БИЛЕ КУШ-АЖЫЛДЫН ЭВИЛЕЛИ

Социалист Моолдун уруглары аас-кежиги амыдырал-биле бүргеткен. ЧУРУКТА: шин үзүнде.

Довогойин ЦЗДВ.

УЛУГ ГОБИДЕ ОГ

Дембэрэнчиг могап-шылап,

Олгап-суксан чорумал мен.

Делгем Гоби ховуундан өгнү дилеп

Эгелзэн мен.

Ааан соонда тып-ла алдым.

Ажык турган аг-ле болган.

А оон ээзи малым малдап чоруй барган

Эзи тураду.

Эним ажык индиз өгнүк арыг-силгил

Магадаан мен.

Эртик-дүшкен улустарга шайы

Безин изиг тураду.

Аалга келген кым-даа кижини

Аяк шайны албан ижер.

Алгап-йерзеп, аас-кежиги арттырып

Каар, чаңкы ындит.

Шагзыралкан чорумал хомчөлөп

Наан ээти чигеш,

Чаз күш тып, сергей бээрзе аз кижини

Чоргаарланар.

Сеткилмеде бодум өм дег—

Чемгир шайны кузуп алдым,

Секпередим, уган-бодал база долуп,

Зэзин манал кезипкен бажым

Ышкаш, индиз өргэз

Эним ажык, ол-ла хөвээр туруп

Калган, чорупкан мен.

Чоруганчы көшкүн моолдун

Шоочаландыр чакчылы чоң—

Чоруп чораш, ыранга өг көрүнерзе,

Барыңа даан.

М. ӨЛЧЕЙ-ОЛ Очулурган.

Чойжылы ЧИМИД.

Сагыш анып туралаштың

Чарылбастар чадавас мен.

БАГЛААШ

Оолкай боду черле ондар суузуңдан болгаш эске ондарлардан ажык-чак улус арыктыг бодун ал чоругуру-биле, олардан чыда калган. Кожалары ону калган, эрес ашак димир. Кайгал деп сесту бир чандыктары оорларын деп уткалгыт билер, а хей кезиле кадыг-бергем туруп-бис, дор, сеткилди кижини кылдыр санал чораш. Оларга бис каттылып аалы, эрчим номчуку, чүгө дээрзе бистик мадырчыс Оолкай оорлар, эске кижини азыраан малым азыр тамакчы, бодунуң каш малым чык кылп алыр дээрзе кара тилин-чизи көрүп, кожы аалдарың эр кижилерин чалап алыр турган. Соолдуга огул өзүп келгире, кадыкчың тыйланың-рынга шашаашып, позун халык хой өдөп билер кылдыр өөредир бодай берген.

Онда Оолкай узун дурт-сичинг, боду сиреш, шала коңзагар халыгыт, чугуртук-чазы, сикдиги карактыг бажар хар чокушуй берген кижини. Ол даады-ла бажым чүдүп алыр болгаш, дөңгүр чоругуру. Шала шөбөк арык-чак чандыкында сал дуктери кара аныкандан терек кылдыр үнүп көрбөз, чүгө шала кааб сепелдене харын каш уздуктер кестүп келгилээ-бедик кижини көөр. Ыччалза-даа шак оозун садаатпас, хоу-биле суйбап ортши испител каалтар. Улус аразында ол бажы бедик, чоругар, чүгө тоо-тас, туралык кылдыр кестүр. Ыччалган баштай ону орта танымас улус, оон даашык темир-дүрүзүң чагытып, кайгал кижилер аразында ону синай бергенин, база бир ужурунда Ол киреинде Оолкай терезин чериден каян-даа ырап көрбөз, анда көрөдө оок адазы Узун-Ашак димир чоругуру шанда калыңга өрүрбас. Тываның тос коңурун барым дегерилин кезип калган. Ол чорукта, ай чөдүр чиди-чидип келгеш, чор-чорда улустун амыдырал, чурттал алыр, кайда келгеш таныштарын аларыңан када-байга чургалал орда, кичик бичим Оолкай ону кайгамчык оонугурап, дымдар чораш.

Оолкай — Узун-Ашактың жаныг огул. Олар чоңунуң чургалаларын шыкша «Аксинага ай малдык чораш» болгаш Оолкай чүгө он ажык харык чораш-ла, айт-хөлдөн калыктып, аалдык эр ээзиниң ажылын кылп эгелей берген. Чүгө дээрзе оок ада-зы болганч-ла чорук кылп чоруй баар, кичик адазы огулун бодунга дүрген-ле дуза-ла [Эгез № 139, 141 «Шында»].

лакчы болдун дээр сеткил-биле ону биче чажыңдан өг ажылыңга өөредип эгелзэн. Ыччалган ол элээди назызың-дан эгелеп ажылыңга чак-чыкканы аажок.

Узун дүш эрте берген. Ол киреинде түнүк изик ам-даа намдаан болгаш ба-лааш кадан адашкыларын арынарында дер кылакайып, дөңгүр баштарында мыйыргып суглар, дымдараш чашкын соонда дег, бир дески тарай берген. Оолкай тыйланың ке-чи-биле ары-бажыңын дерин чоткулаш, оон күш кирген чүгө дег, долгандыр казып каап-кан эрзи баглааштың уундан куспаташ, ушта согарын ордашкан. Часакан күш чөтпөй, огул эмгелештирип алгаш, арай деп тура сол алгашкан.

Кырган-ачам ылап-ла ка-дан дур — дээр, ири берген-даа болла, ол чакың туружунун бичимин Чылбар-оол кайгал.

Сээ ада-өгбөлөрүнүн кан-жашаган чурту, терези ке-рин база бо-дур, ону черле үтүп болбас.

Азаның чалаан-даа шыкша бир-ле уткалгыт чургалашын Чылбар-оол эңдээди.

Адашкылар ажылын уламчы-лаашкан. Кайгал-даа бир-ле чүгө кишинде бодол, кезек кадык мит чок барган, чүгө баглааш доорун тираан ху-ректин даагы «шылт, шылт» кылдыр дымнаган.

Удааанда ажыл доорулан-бадик, суугу башты, шаңда-ла кай халыктын кылган ба-лааш, кыл дээр амык чалы-то дег, чоругар болгаш чараш кылдыр көзүңден. Баглааш бо чуртун, элдериниң амыдырал-ораның үзүктөл чок уламчылап оораның керемизи болуп, ба-за бир адакың үзүп эртип ту-арын чургалал турганзыг.

Оолкай чаз баглаашын дол-гандыр кылалаш, оон хою-унун суйбап көрүлүз, сеткил танганың илдеп чургаланган.

Эрзи баглааш ам-даа ту-руп болуп чүгө, ыччалза-даа өскерип, бурунгаарлап оор-болгаш, анык билер чорле солуп, анык-тегге чургалавас болла хооржотур деп бодол чораш мен.

Ол аразында Ак-Начын оор-газын чуктенип алган, ол-бо таланың аяк чакыңаашың адашкыларын чанынга чедип келгеш, шуут-ла черге сөгедек-тү олуруп алгаш, тавыктын кылыс берген.

Чылбар-оол эрзи баглаашын ооргалал алгаш ыш чарар черне, шала арык конугу ал-пар чыткан.

Узун-Ашак бир катал бо чуртун калгаш, бурунгаар кө-

дөн бедидир, карап алган, ко-данни долгандыр карап са-байн көрүп, хайгаарал турган-зыг турар хуве. Ол База-ла элери чок болгаш, чускун-сакканга суур бажыңдан ал-бачыңа алган, дүрүзүн ыш-чыккан турар чүгө.

Чай дүжүп кээрзе, болал эр-ип чыда, ашактың баглаашы-га адым баглааш, тааптылап ооруда, элзэн каш оолдар чавыдак айттарда ушакып ал-ган, ситен кезер кадырларын чеккилеп келгеш, мээр адым чанынга айттарын-даа баг-лааш сула салгылаш, мээр ча-нынга чедип келдилер.

Чуну калчал чоругурун ол-деп, оолдардан биле ту-рала айттыр салгырыма, олар баштай чүгө-даа дээр айт-тыптып тургаш, оон соон-да бирээзи шоолуг дээр эрес.

Бо чурттан ситен кезип алыр адыш — деп чарылдыл.

Өске кижини чуртундан бе-деп билбэчөөдөм.

Эззи көже берген чурт чүгө — дидилер.

Бодол оорымыга, шынап-ла дуу кадык-чада Узун-Ашак борте эзип ситен кезер эрес, чурт эзиреп чыдарынын ор-кунге оон өлөң-сигенин-даа кезип турарга эки-ле ынаан, ээлик шыкша сагындар.

Тааптылап оораш эдэксиндир көрүмге өдөк долгандыр үн-ген ситенин герени курпак чедип турар болду. Келген оолдар мээр чанынга үр-дөр болбай, анык кезип кирп-терге, бир-ле онзагай «ыт думкыча адылал келди. Мен улаштыр чорупкан мен».

Эрзи баглаашы караган тразынга адып каар, огулун — деп, адазы ий дугар сагы-ндыган.

Чылбар-оол кырганын, чү-гө-дээр улаштыр адыккааш, дүргенге чедип калпар дээр, сагалы конугу баглааш-ты ооргалал алгаш бажыңын, шалкыны конугу, кудуйкөн бар чораш.

Ш. КУУЛАР.

(Уламчылыг)

Республикага шокар булут-тар, чабас. Соңу-барың чуктен хаттык күжү секундда 9-14 метр. Дүне өгөрүнч температурасы 7-12, чамдык терлерге 0-5 градус чылыр. Хундус 24-29, чамдык черлер-ле 17-20 градус чылыр болу.

Кызылге чүгө булуттар, чабас. Дүне өгөрүнч темпе-ратурасы 11-13, хундус 27-29 градус чылыр.

УЛАН-БАТОР, июнь 12, (СЭТА). Хорлогийн Уртнасан — Моолдун опера уран чүүлүнүн кол ыраажыларынын бирээзи. Уран чүүлүн улуг делегейинче баштайгы бажымын кы-лып турда, чав-ла он беш хар-лап турар уедең бээр ону би-лир мен. Акы-акты чылдар-нын бижилгелер, журналист-тик, демократ дептеринде бар.

Улан-Батор, 1973 чылдын октябры. Ыраажыларын рес-публика конкурузунун үшкү ээлээ чоруп турган. Уртнасан-нын адим чарлаптарга, зал адыш часкан. Каас-чараш на-ционал палаткага анык уруг үнүп келгеш, сеткил-сагышты доолдуруп келер, ужу-кыдым көзүлбөс моол ховулар дег, моол ыры бадырлык. Төр-рэн чериниң каас-чаражын, чоңуң аас-кежиги амыды-ралын аңа алгаш. Ыраажы-нын күштүгү, чараш аныктык сороно ун элде кижилерин кайгалдыккан. Ыры төнери би-лек, адыш чакышкыныры залда димирдидилер. Чай-ковскийн «Евгений Онегин» деп операзында Татьянакын арызын ыраажы база күстек-кен. Олора ыраажыларын аразында ол тилекчи бол-ган жюри чараш.

Москва, 1981 чылдын ок-тябры. Кремльде Сьездийор оордузун сценалыг. Ди-ковскийн «Чино-чосан» деп операзы чоруп турган. СССР Эвилелин, курунениң ажа-дымдыг Улуг театрынын тур-гускан шизин. Ырак Моолдан келген Уртнасан адырлык коллектив-биле кады кол ро-ля.

«Тайбын» «арыжы» — Аныктарын болгаш студенти-лерин Москва болур XII Бүгү-делегей фестивалыга бе-леткеге моол найсылалдык аныктарын интилел-поли-тиктиг кампаңызы.

Найсылалдык үлөтүр бу-дуртгелеринде амыдал тур-ган.

ФЕСТИВАЛЬГА

«Беш чылдың аныктарын аныктарын хуусаа бетинде» деп позун ада-би-ле шалып ыште хара тугуттан амыдал турар. Күш-ажылы

Оон соонда опера болгаш балет театрынын хей-нук ырынга кирген. Салым-чараның уругу театрынын ыраажылар студиязыга ки-рип алган. Уртнасан ий чыл дүрүзүндэ Софийнн консе-рттарына стажирже эртен — оон баштайгы баш-кылары МАР-нын улустун ар-тизи Л. Хайдал суралгы бол-гаш профессор Х. Бримбаров оон төрүмелинде салым-ча-жанын, чуктүлдүн демдег-лээн. Театрың кол бөлүңге амыдал тура артистиң үк шынарлары улам тода иле-рээр. Бөгүн ол Курүне шаңа-лының лауреады, моол болгаш даштык композиторларын чотгалдыр эзулар тургускан шилерге хей-хей кол партия-лары күстедип турар.

Уртнасаннн тургусканы он-загай, сагыш-сеткил талазы-биле байлак рольдарны — «Мунгараның үш тен» деп национал классика операзында Нанселманың, «Амрасан» деп операда Герелдин, «Евгений Онегин» Татьянакын, «Игорь Кааде» Ярославннн оор-келерин димирдидилер таап-ла-ла хулээп ал турар.

Соолгу уедең Улан-Баторга тургускан Пуччинин болгаш Чайковскийн операзында Уралдык болгаш Иолантакын партияларын ойнаны чав бе-диктерин бажым болган. Урт-насан СССР-ниң Улуг театры-нын шилеринде дөгүт улам киришкен, Ленинградтың, Та-шкентиниң, Кинишбүтү болгаш Болгарияның опера театла-рынын сценаларында чедик-шиниң ойнап турган.

Уртнасан чоонка чав режис-сер болуп, бодунуң театрынга бурт композитор, СССР-ниң улустун артизи Б. Ямилостук «Кайгамчык шыгжамыра» деп операзын өөрү-биле кады тургускан. Моол сценега уру-ларга баштайгы опера шизин ол болуп турар. Бүгү-зүлөл-дүн «Мелодия» фирмазы ар-тистик орус болгаш барың европа операзындан кү-селделерин бижиткен.

Концерт амыл-чорудулгага артист идекейлиг кирип ту-рар. Тилелгениң 40 чылгыга тураскааткан концерт про-грамманың МАР-нын улустун артизи Хавлаш-биле кады кылган, үк амыл көрүкчүл-ерин онза сунуруткан. Про-граммда даын чылдарын совет ырлары кирип турар.

Уртнасаннн чотгалдыганы Со-вет Эвилелин хей-хей хо-райларыга, Болгарияга, Вен-грияга, Чехословакияга, Ру-мынияга, Югославияга болгаш эске-даа чурттарга чылы-би-ле хулээп ал турган. Анык опера ыраажыларын деле-гей конкурузун лауреады база болган. «Силерин эне-не кинээлейт» димирдидилер болгаш шиктекилер кымыл — деп, Уртнасандан айттыр-ган мен.

Адам-деп, ол бодан-жай-даа харылады. Рольда-рыс солкуп турар бис. Моол улустун ырларын аам ыр-ларга дык-ла соңуугар димирден мен.

Уртнасаннн оон азын Ази-мид-гуай дээр, оон дугайында тускы чургаласкан мен. Моолга амыдал тура шак ол

Ким БОЛДОХОНОВ, СЭТА-ның кор.

сылалдык аныктары бо тү-нерге чедир 600 мүн рубльди шиктичкен.

Политиктиг ырылар конкур-зун, студенттерин чотгалдыг фестивалдары — өөрөңи ту-рар аныктарын амыл-терек-

кызыл, чымчак сеткилди кижини-биле ужурашып, хей удаа чургалашкан мен. Оон адын бугу Моол билер. Бажым чылдарда чуртка кооперати-шкызыкканы калбарган турда, сумуга кооперативке кирген-нерин баштайгы болуп ту-рар. Нитиниң малыңдан ху-манга бодарга хей продук-цияны өл болур дээрзин ол бузуреткен.

Чуртка бир-ле дугайында МАР-нын Куш-акыл Маадыры атты тывасканын бирээзи база ол. Оон амыдал турганы фермада мунракчы дуржула-нын школасын тургускан. Ол ам хундугт дүштөнүлгөдө, аныктарын дагыныкчызы.

Бистик амыл-чорудулга аныктарын репетициялар, шилер, концерттер, чуртка гастролдар база өг-бүлө дээр сагыш салышканы — ий кыс-ты. База оолдуг мен — деп, Уртнасан чургалал турар — Мекзе берге алаарга, бодуну авамын орунуга болалар мен. Аамга дык-ла берге турган. Ол чүгө ааның эрес, ачы-биле кады сес уругу өстүргөн.

Совет Тываның чоң-биле ужуражышканы хонзаш-кын болгаш өөрүшкү-биле ма-нал тур мен — деп, Уртнасан чургалал турар — Концерт бу-рузу, шин бурузу менээ — ба-йрылап-даа, шыгың шыгала-даа.

Чотгалдык уругу, хей-хей чылдарда амыл-чорудулгага Уртнасанга күзөл турар бис. Уртнасан дээр «Ур чурттар кижин» деп очулурун.

Ким БОЛДОХОНОВ, СЭТА-ның кор.

тери ындит. Фестиваль фонду-зунче аныктарын чыгар та-лазы-биле Улан-Баторнун өө-ренип турар аныктары амыл-чин аныктардан дудак чок дээрзин «Новости Монголии» солун бижип турар.

Моол Арат Республиканың

Тыва АССР-ге хуннери

Кол-кол хемчеглерин ПРОГРАММАЗЫ

июнь 21, пятница.

18.30 — Моол Арат Рес-публиканың Тыва АССР-ге хуннеринге тураскаат-кан Кызыл хоорайнын ажыкты чоңунун бол-гаш хей-инитизиниң телээлектеринин ба-йырлыг хуралы. Хөгжүм-

шын театрында дамы-дыла телевиденин ийги программазынга болур.

июнь 22, суббота.

10.00 — «Социалист. Моол» деп делегей СЭП обкомунун Поли-тиктиг чырыдышкын ба-

жыңыга ажиттынар.

15.00 — «Моолдун амгы чуралга уран чүүлү» деп делегейин Чурукчулар бажыңыга амыдал.

17.30 — Моол филмнер кинофестивалын ажы-дышкыны «Найрал» кинотеатрга болур.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

июнь 20-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Хөгжүм» старттар. 9.55 — «Билдингир» даа болза, бузурчиг эрес. 10.55 — 11.00 — Медээлер. 14.15 — Медээлер. 14.35 — «Школа, завод, аг-бүлө». Док. филмнер. 15.15 — Б. А. Мо. чарт. № 5 концерт. 15.50 — Орус чурга. 16.20 — Уруглар филм. 17.20 — УССР-ниң улустун артизи О. Бестиков оролоо. 17.50 — «Ирванна» Совет Эвилелинн. Маадыры. РСФСР-ниң алдарлыг тудугчу-гу П. П. Сериковтун анык ту-дугулар-биле ужуражылаш. 18.20 — Мультифильм. 18.30 — Док. филм. 18.45 — Бөгүн делегейде.

19.00 — «Тайбын болгаш аныктары» 19.45 — «Вибор чедик. Уран-чечен филм. 1-ги сериясы. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Дайкыны са-гымышкан». Телевизорут Москва — Сан-Диего. 23.00 — «Знакомьтесь, якушхоль». Док. телефильм. 23.15 — 23.35 — Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Хроника» одного ле-га. 3 сериялык уран-чечен телефильм. 2-ги сериясы. 9.25 — Азынның школасы. 9.55 — Мультифильм. 10.30 — Шолочиларга эртем-не-терелди филм. 11.00 — Но-

кижилер — шөгит биледи. Хулээп алыр комиссия 1985 чылдын июль 5-тен — августун 20-ге мадыр ажылдар Кижини бузуу-биле таныктыла Бесе-да кылар.

Кирериниң шыгалдалары чокка, аттестаттар конкурузун эзулар болгаш Беседаларын соонда, укилешке киж сагал-лы 1985 чылдын августун 25-тен эгелээр.

Беседаның түнелдерин эби-гуринтеги чуртал турар че-ринче бижилел-биле хары-наар.

Садыт болгаш кулиария салбырларынн сургууларын кунде уш катал чеченер та-лоонд аныда аар-саар чүр-чү.

Ужашке өөрөгөн үзүн куш-ажыгга стагжыга ким са-каас.

Укилешке доосканың са-дыкканын, 11 чөргөниң поа-дыкканын, 116 бижиркызын чин димирдидилер алыр. Олар Тыва төрөгелерин коопера-циянын системалыг кыла-ла ий чыл амыдала ужу-рут.

Адрес: Кызыл. Шетинкин-Кравченко кудумчузу. № 41 бажым. телефоннар №№ 2-55-07, 2-36-54.

део садарыңга тос рубль тү-нүг аныканы, а хлөб бижире салбырларын сургууларын — үкен ий рубль түнүг аны-ны айда алыр.

Эртенек чүгүл таварылгада объективте бээр.

Укилешке өөрөгөн үзүн куш-ажыгга стагжыга ким са-каас.

Укилешке доосканың са-дыкканын, 11 чөргөниң поа-дыкканын, 116 бижиркызын чин димирдидилер алыр. Олар Тыва төрөгелерин коопера-циянын системалыг кыла-ла ий чыл амыдала ужу-рут.

Адрес: Кызыл. Шетинкин-Кравченко кудумчузу. № 41 бажым. телефоннар №№ 2-55-07, 2-36-54.

Редиторнун оралакчысы

К. К. САТ.

УКИНОВ

июнь 20-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Черный кор-шун» 9.30, 14.30, 18.30, «Ара-вната» 11.20, 16.00, 20.10.

«ВОСТОК»: «Груз без марш-гарда» 15.00, 17.40, 20.00 ша-ктерде.

«ЕНИСЕЙ»: «Таня острова» 18.00, 20.00 шактер-де.

«ЧАНГИ»: «Самрайт» 14.30, 17.0